

stofelské osobnosti, jež by užívaly machiavelských prostředků. Naopak, často jejich velikou výhodou byla hlavně jejich dobrá a spravedlivá věc » mnohem více ceněná v mezinárodních stycích, než se myslí«. To jim dovoľovalo jednati s loyálností, taktem a mírou, kdežto němečtí diplomaté se dopouštěli neobratných mezinárodních hrubostí, jako kníže Lichnowsky, který žádal anglickou neutralitu i pro případ porušení neutrality belgické, nebo pan de Flotow, který chtěl vynutiti vstup Italie do války lži-vými zprávami.

Knihá p. Charles-Roux zaujme nejen svými fakty, nýbrž i svým podáním. Jeho dějiny předválečné diplomatické Evropy jsou velmi životné; jeho povahokresby ukazují, že je pronikavým pozorovatelem; jeho líčení, psané elegantním, často obrazným slohem, je značně barvité. Ke knize napsal pěknou předmluvu Jacques Seydoux, ředitel politického oddělení francouzského zahraničního ministerstva.

Dr. Konstantin Jelínek.

ANDRÉ SIEGFRIED: AMERIKA PO SVĚTOVÉ VÁLCE. Přeložil Dr. Karel Hoch. Praha »Orbis« 1928.

André Siegfried jest již znám českému čtenářstvu z Hrušova překladu svého spisu »Dnešní Anglie«, vydaného přede dvěma roky rovněž v Orbisu. Tehdejší Siegfriedova analyza hospodářské, politické a sociální Anglie vyvolala vším právem mnoho pozornosti, protože to byl prvý spis do češtiny přeložený, který s dokonalou objektivností a při tom s neobyčejnou ostroostí postřehu, připraveného obsáhlým předchozím studiem a podrobnou znalostí anglosaského světa, přesně vyznačil úlohu této nejdůležitější složky politiky nejen evropské, nýbrž i politiky světové. S tím větším požadavky dlužno přistoupiti k této druhé knize Siegfriedově do češtiny přeložené, věnované podle jejího titulu sice poválečné Americe, ve skutečnosti však obsahující celou vývojovou linii Spojených Států a doplněnou výhledy do budoucnosti právě tak přesvědčivými, jako je jeho ostatní líčení vybudované na zcela konkrétních faktech.

Siegfried je Francouz, a třebaže svá studia anglosaské světové oblasti ničím nezatížil, co by bylo odvozovati z jeho románského původu, velmi snadno zatěžujícího při známé antithesi obou oblastí, přece proniká složitá a vypěstěná francouzská kultura na každé stránce. Jest to především skvělé rozvržení spisu ve tři části, kulturně-morální, hospodářskou a politickou, zakončené pak závěrem sice velmi krátkým, obsažnějším však než několikasvazkové dílo. Nenarazíte tu nikde na únavnou spleť faktů a dokladů, nýbrž dostává se vám jich věcnosti v jakémsi plynulém toku, udržovaném v neustávajícím pohybu objektivitou dokonalého znalce věci a povýšeného nad zájem o užší či širší jejich výsek. Jest to obdivuhodná historie vzniku a rozvoje nejmohutnějšího státního celku, jež znají dějiny lidstva, historie, v níž vzrůst mravních hodnot se povznáší nad kazatelské souzení, aby bylo lze zkonstruovati ono jedinečné — a proto Evropě těž nikdy plně pochopitelné — prostředí, v němž jest pak budována bezpříkladná organizace hospodářská se všemi svými přednostmi i se vším svým nebezpečím. Siegfried všude předvádí živoucí organismus národa v plné a ničím neomezované životnosti, a nikde se nenechává svěsti ke schematům, jež právě při posuzování Ameriky mají pro Evropana velkou přitažlivost. Kniha jest přímo nabita vývojovou dramatičností, jež nedovolí ani na okamžik ulpěti na ztrnulosti historiografově. Život je předmětem tohoto studia, a opět život je jeho výsledkem. K tomu přistupuje skvělý styl, jehož hodnota nebyla v českém překladu ničím dotčena, styl, který má smysl i pro vtíp a jemně zabroušenou ironickou poznámku, tak osvěžující tam, kde vše svádí k tomu, aby byly hromaděny číslice na číslice až k úplnému zatopení a desorientaci čtenářově. Siegfried jich také užívá a ne malou měrou. Umí však čísti v statistických tabulkách a zejména dovede bezpečně vycítiti souvstažnost jejich jednotlivých kolon, z nichž pak evokuje obraz, o jehož životnosti a průkaznosti se statistikovi nikdy ani nezdálo při sbírání tohoto ohromného materiálu.

V prvě části knihy líčí Siegfried dramatický konflikt mezi protestantským živlem anglosaským, jež representují původní kolonisaťoři američtí a odbojníci třinácti původních osad proti Anglii, a mezi

katolickým živlem románsko-slovanským, jenž přichází do Ameriky přistěhovalctvím a rozrušuje původní protestantsko-anglosaskou strukturu amerického národa. Vyvozuje odtud krizi asimilace přistěhovalců, kteří nastejně splývají s ostatním obyvatelstvem a ve většině případů nakonec přece vykazují odchylky, jakmile jde o to, aby jich evropskou civilisací vypěstované individualistické nazírání a cítění bylo pohlceno v kolektivismu, jenž je základní značkou amerického vývojového zákona. Velmi jest poučná partie, v níž Siegfried dovozuje, že nejsou to difference ani politické ani hospodářské, jimiž se vystěhovalec i po několika generacích liší od stoprocentního anglosaského Američana, nýbrž momenty morální a především náboženské. A s velkou pronikavostí dokazuje, že to opět nejsou tyto hodnoty samy o sobě, které zdržují a namnoze znemožňují dokonalou asimilaci, nýbrž ona přímo vášnivá snaha, společná všem anglosasům, vnutiti ostatním své vlastní přesvědčení. A jde ještě dále, aby ukázal, že toto znásilňování nepramení z nějakého snad duchovního imperialismu, nýbrž z hlubokého přesvědčení, že toto hlásané a vnučované přesvědčení jest jediné správné a že jest tudíž povinnosti, učiniti účastným jeho dobrodiní i toho, kdo se mu podle svého odchýlného poznání vzpírá. Siegfried se tu dotýká nejbyťostnějších základů anglosaské psychy, z nichž je zcela jasně patrné, že úplné dorozumění mezi Starým a Novým světem není možné. Asimilační proces také nepřinesl očekávaných výsledků, a dnes není ještě nikterak jisto, zda v budoucnosti bude americký národ protestantský a anglosaský, či zda jest nyní na počátku vývoje, jenž skončí vytvořením nového národa, v němž budou neasimilované prvky rovnocennými položkami.

Nejdůležitější částí knihy jest část druhá, pojednávající o hospodářské rovnováze Spojených států. Ne snad proto, že by Siegfried kladl hospodářské otázky nad ostatní, nýbrž prostě z toho důvodu, že v hospodářském dění se soustředil veškerý život americký a že potřebám hospodářským se musí bezpodmínečně podříditi aneb aspoň přizpůsobiti vše ostatní, morálkou počínaje a politikou konče. Líčí neuvěřitelný rozvoj výroby a přímo paradoksní její metody, jež by musily v kratičkém čase zruinovati Evropu, kdyby je chtěla bez jakékoliv změny po Americe opakovati. Na druhé straně Atlantiku je tato šílená produkce a domácí konsumce možna jen proto, že Spojené státy disponují aspoň pro přítomnou dobu nevyčerpatelnými zásobami surovin a přírodních bohatství a že proto se nemusí zdržovati starostmi, jimž jsou vystaveny státy, které — na př. Anglie — dříve než mohou začíti pracovati, musí si namahavě a nákladně opatřiti suroviny, a které — opět to platí o Anglii — musí výrobek ihned prodati a nejraději na cizím trhu, aby byly získány potřebné obnosy k nákupu nových surovin, pakliže ovšem jsou spotřebované suroviny již zaplacený. Siegfried upozorňuje však též na hrozící nebezpečí, které si sice někteří vedoucí mužové v obchodní a finanční politice americké také již uvědomili, které však masou, spitou svými ohromnými úspěchy a mocí z nich plynoucí, jest důsledně opomíjeno a umlčováno: Co se stane, až tyto přírodní podmínky americké výroby budou jednou vyčerpány? A ježto i největší bohatství musí býti jednou skonzumováno, nemůže tato chvíle nepřijíti. Mladistvý optimismus americký však nechce o těchto výstrahách ani slyšeti, a ti, kdož se tímto optimismem nenechávají oklamati, zaznamenávají jako velký pokrok aspoň postupující racionalisaci výroby, již má býti zabráněno dosavadnímu šílenému mrhání surovinami.

Politická partie knihy navazuje přímo na tyto vývody hospodářské a musí se jich krok za krokem dovolávati. Lze ji shrnouti v tom smyslu, že vnitřní politika, jak my ji známe, totiž na podkladě politických stran a jich programů, vlastně neeksistuje a na její místo nastupuje zájmové — ovšem hospodářské — sdružení. Tak se stává, že republikán z jihu a demokrat z jihu si spíš politicky rozumí, než republikán nebo demokrat z jihu s republikánem nebo demokratem jiné oblasti Spojených států. Vyhrát volby presidentské znamená proto nikoliv stanoviti program politický, nýbrž nalézt některý z oněch málo zájmových problémů, který bude míti stejnou přitažlivost jak na Jihu, tak na Východě a na Západě.

Zahraniční politika se pak odtud podává jaksí sama sebou: součinnost s Anglií, a k ostatním táž rezervovanost, s kterou jsou uvnitř Spojených států přijímáni přistěhovalci z těchto států jako

občané druhého řádu. Žlutá otázka a problém Pacifiku jsou pak problémy rasovými, o to důležitějšími, že jde o konflikt s rasami vyspělejšími než při otázce černošské. Avšak i tu se objevuje souručenství živlu anglosaského, zatím co latinská Amerika a mimoanglická Evropa jeví málo porozumění pro tento zápas ras. Siegfried však příznačným způsobem opět tu poznamenává, že Kalifornie jest poslední výspou bílé rasy, za níž beze všeho přechodu nastupuje Asie, kdežto Evropa se stává Asií, aniž by bylo lze hranici a stupeň přechodu vůbec stanovit.

A závěr? Hmotný prospěch a blahobyt pohltit a udusit v Americe jakoukoliv nevýdělečnou myšlenku, jíž se Evropa jako svobody ducha a jeho pojmání jako individuálního cíle sama pro sebe vůči americkému kolektivismu nikdy nevzdá. A končí: »S tohoto hlediska, a je to podivná perspektiva, objevují se jisté společné tahy mezi Evropou a myšlením Asie: diskuse se rozšiřuje, stávajíc se dialogem mezi Fordem a Ghandim.« A v této jediné větě jest dokumentováno vše, co bylo svrchu řečeno o metodě, formě i věcném obsahu této jedinečné knihy.

Dr. Karel Kačer.

BIBLIOGRAFIE.

ČESKÁ.

- Cicvárek* (Rudolf). — Asijské problémy a naše vystěhovatelství. V Praze, Unie 1927.
- Čejchan* (Václav). — Bakunin v Čechách. V Praze, Voj. archiv 1928.
- Dresler* (Václav). — Z politické domácnosti v Polsku. V Praze, Čechie 1927.
- Dresler* (V.). — Sedmá velmoc v Polsku. Dnešní stav polského tisku. Praha, Orbis 1928.
- Dvornikovič* (Vladimír). — Masaryk ako filozof a sociolog. V Košiciach, Slov. Východ 1928.
- Engliš* (Karel). — Věda v politice či politika ve vědě. Můj spor s posl. Drem Frankem. V Praze, Otto 1927.
- Fořt* (Josef). — Náčrt vědy společenské na podkladě přírodopisném. V Praze, Čes. Národohosp. spol. 1928.
- Fuchs* (Alfred). — Paneuropa či Eurasie? V Praze, Čsl. akc. tiskárna 1927.
- Horáček* (Cyril). — Jazykové právo Československé republiky. V Praze, Bursík a Kohout 1928.
- Klapka* (Otakar)-*Floegel* (Jaroslav). — Obecní zřízení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Nejnovější úplné vyd. s vysvětlivkami. V Praze, Čsl. Obec Samosprávná 1927.
- Kratochvíl* (Jaroslav). — Cesta revoluce. 2. vyd. Praha, Čin 1928. 99 Kč.
- Kuděla* (Josef). — Československá anabase v Rusku. V Praze, Čsl. Obec Sokolská 1928. 2 Kč.
- Kuděla* (Josef). — Československé vojsko ve Francii. Praha, Čsl. Obec Sokolská 1928. 1'20 Kč.
- Leška* (Jan). — Stopami našeho odboje v Itálii. V Praze, Pokrok 1928. 4 Kč.
- Ludwig* (Emil). — Vilém II. V Praze, Melantrich 1928.
- Machotka* (Otakar)-*Ulrich* (Zdeněk). — Sociologie v moderním životě. V Praze, Orbis 1928.
- Protokol*, (Stenografický) společného sjezdu čsl. soc. dem. strany děln., něm. soc. dem. strany děln. v Č. R., soc. dem. strany na Podkarp. Rusi a polské soc. strany děl. v Čsl. Praha, Svěcený 1928.

Rádl (Em.). — Krise inteligence. Praha, Akad. YMCA 1928.

Sládeček (Josef). — O moderním tisku a svobodě tiskové. V Praze, Bursík a Kohout 1928.

Svaz Sovětských Socialistických Republik. Společnost národů a odzbrojení. Sběrka studií a dokumentů o bolševismu. Sv. XIV. V Praze 1928.

Ulrich (Zdeněk). — Společnosti ve světě zvířat. Praha, Orbis 1928.

V boji za odzbrojení. Sovětská delegace v Ženevě. S úvodem Z. Nejedlého. Praha, Var 1928.

Veselá (Jarmila). — Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů. V Praze, Bursík a Kohout 1928.

Worms (René). — Úvod do studia lidské společnosti. V Praze, Orbis 1928.

ANGLICKÁ.

Appleton (W. A.). — Unemployment: Its cause and cure. An inquiry authorised by the General Federation of Trade Unions. P. Allan 1928. 192 str. 5/.

Auld (G. P.). — The Dawes plan and the new economics. Allen & Unwin 1928. 337 str. 10/6.

Balfour (Earl of). — Speeches on zionism. Arrowsmith 1928. 128 str. 2/6.

Barnes (G. G.). — Enter China! A study in race contacts. Edinburgh House P. 1928. 168 str. 22.

Bradfield (Bertha). — A little book of the International Labour Organisation. Genf, Kündig 1928. 91 str. šfr. 2'—.

Brookes (E. H.). — What is wrong with the League of Nations. Hogarth P. 1928. 38 str. 1/6.

Bryan (J. Ingram). — Japanese All. Methuen 1928. 254 str. 6/.

D'Aeth (F. G.). — Social administration. Young 1928. 64 str. 2/6.